

Vychodia tri razy do týždňa :
v utorok, štvrtok a sobotu.
Predplatná cena pre Rakúsko-Uhorsko
na celý rok 16 k., na pol roka 8 k.,
na štvrt rok 4 k., na mesiac
1 k. 50 h.
Do cudzozemska:
do Nemecka 16 mariék, Ruska
9 rubľov, Ameriky 4 doll. 75 c.,
ostatné cudzozemsko 24 franky.

NÁRODNIE NOVINY.

Predplatná cena
na sobotňajšie čísla je:
pre Rakúsko-Uhorsko ročne
4 kor., pre Nemecko 4 marky,
Rusko 2 rub., Ameriku 1 d. 25 c.,
ostatné cudzozemsko 6 fr.
Jednotlivé čísla predávajú sa
po 10 h., poštou 12 h.

Redakcia, administrácia a expedícia v Turčianskom Sv. Martine.

Ročník XLVII.

Utorok, 15. augusta 1916.

Číslo 97.

Svetová vojna.

Úradná zpráva nášho generálneho štábu. Dňa 11. augusta.

Vojská naše, bojujúce v Karpatoch, od Žabia na juh zas odbily tuhé ruské nápady. Od Stanislavi na severo-východ a od Monasterisky na juho-západ nepriateľ zas s prevažnou silou napádal. Miesty síce mal úspech, ale naposledy po tuhom boji prinútili sme ho zastať. Vojská naše, bojujúce na tomto území, práve teraz prichodia na miesta, ktoré, vzhľadom na to, ako protivník postavil svoje sily, boly im vyznačené. Rusi obsadili Delatín a Tysmienicu. I zo Stanislavi odišli sme bez boja.

Od Založiec na juho-západ ruské masové nápady odbili sme protinápadmi. Podobne krvave odbili sme nepriateľa pri Troščanci. V kasovskom oblúku Stochody rakúsko-uhorský oddiel zaujal nepriateľovo postavenie, ktoré bolo napredok pomknuté. Pri vojskách generála Fatha paľba našej artillerie zmarila novšie pokusy nepriateľa, chcjúceho prejsť.

Na prímoorskej fronte Taliani obnovili svoje námahy proti oddielu Plavy a i nové pozície naše na výšinách od Gorice na východ napadli povážnou silou. Všetky tieto nápady sme odbili. Podobne zmarily sa vystúpenia nepriateľa v Dolomitoch.

Na juho-východnom bojišti pri dolnom toku Vojuše boly srážky. Inej zvláštnejšej udalosti nieta. Námetník šéfa generálneho štábu Höfer, poľný maršalleutnant.

V noci na 11. august, na svitani, námorní naši letúni obnovili nápad na Veneciu, Arzenál, železničnú stanicu, vonkajšie obranné stavby a vonkajšie opevnenia hojne bombardovali. V arzenále a na skladoch železničnej stanice i v daždi bolo možno zistiť, že bomby maly účinok a vypukly požiare. Veliteľstvo vojenskej flotty.

Zprávy nemeckého najvyššieho kommanda. Dňa 11. augusta.

Medzi Vyšnievským jazerom a Smorgonom, ako i severo-východne Kreva, sme mnohé slabé ruské útoky odklonili bez námahy.

Na stochodskej fronte obmedzil sa nepriateľ po svojich porážkach posledných dní vo všeobecnosti len na živú kanonádu. Čiastočné útoky západne od Nobelského jazera, pri Lubiesove a južne od Zarečia sa mu nepodarilo.

Južne od Založcia začaté boje sa rozšírili. Ruský útok, začatý najprv medzi Bjaloglovami a Horodiščom, bol zastavený nemeckým protiútokom. Silné nepriateľské útoky v okolí Troscianca boly krvave odklonené, pokusy na Serete juho-východne od Horodišča vydobýť priestoru, sme zmarili.

Juho-západne od Monasterisk, ako i v uhle Dniestra a Bystrice, prešli v útok silné ruské oddiely. Prevahe nepriateľovej musel sa udatný obranca na niektorých miestach uhnúť. Protiútoky zdržaly nepriateľský nával a zastavily boj.

Práve konané nové gruppovanie spojeneckých vojsk, ktoré bolo nariadené pre ruské nové gruppovanie, ide ďalej.

V Karpatoch, južne od Žabieho, nepriateľ sa márne namáhal odňať nám získané výhody.

Úradná zpráva nášho generálneho štábu. Dňa 12. augusta.

Útok v Karpatoch bojujúcich nemeckých a rakúsko-uhorských vojsk pokračuje úspešne. Včera vzaly nepriateľovi 700 zajatých a 3 strojové pušky. Juho-východne od Vorochty boly všetky ruské protiútoky odbité. Ináče na fronte arcikniežata Karla len na dolnej Zolotej Lipe a južne od Založcia živší boj.

Armáda Böhmi-Ermolliho odbila západne od Založcia viac silných útokov.

Západne od Kašovky pri nábehu na nepria-

teľskú prednú pozíciu zajali sme 170-tich a dostali 3 strojové pušky.

Južne od Stobychvy zlomili sme ruské pokusy prejsť cez Stochod.

Medzi morom a dolinou Wippachu sme strelbou zmarili niekoľko talianskych pokusov priblížiť sa k našim novým pozíciám.

Na výšinách východne Gorice odrazilo naše vojsko zasa silný útok a zajalo pritom 10 dôstojníkov a 140 z mužstva. Monte San Gabriele a Monte Santo stály pod tuhým nepriateľským delostreleckým ohňom.

Na tyrolskej fronte zajali sme pri menších podujatiach 89 nepriateľov, v tom 5 dôstojníkov, a ukoristili sme strojovú pušku.

Na juho-východnom bojišti ničoho významného.

Námetník šéfa generálneho štábu Höfer, poľný maršalleutnant.

Udalosti na mori: Námorné lietadlá hádzaly s veľkým účinkom bomby s 11. na 12. t. m. na nepriateľské batterie pri ústí Isonza, na letúnsku stanicu Gorgo a na dielne Adrie pri Monfalcone. Vrátily sa cez najtuhšiu streľbu neporušené.

Veliteľstvo flotty.

Zprávy nemeckého najvyššieho kommanda. Dňa 12. augusta.

Pri Dubčici na Strumiene západne od jazera Nobelského a južne od Zarečia ruské oddiely podnikaly márne útoky. V oblúku Stochoda východne od Koveia pri krátkom výpade zajali sme 170 Rusov a dostali niekoľko strojových pušiek.

Silné nepriateľské útoky sme odrazili na oboch stranách Troscianca (západne Založcia).

Naše letúnske lodstvo našlo v posledných dňoch na trati Kovel—Sarny a severne od nej v rozsiahlych vojenských táboroch zasa výtečné ciele, na ktoré hádzalo výdatne bomby. Ruské lietadlo sme sostrelili severne od Sokula v boji

mýšľal zámok ďalej. — »I ten jej pán manžel« — zámok sa usmial — »bol tiež trochu priveselý pán.«

»Len som rád, že nie tu, u mňa, ale v Innsbrucku to tak rýchle umrel. To bolo smutné: idú rodičia synovi na svadbu, a po svadbe otec neočakávane umre... Dobre, že sa to tu nestalo!

»Mňa mala kráľovná rada« — chválil sa zámok ďalej, — »nik by dnes neuveril, aký som bol pekný a nádherný. Lebo nádhery ľúbila — no, veď nato bola kráľovnou.

Tu trávil jej dcéra arcikňahyňa Mária Kristína svoje medové týždne s Albrechtom, tešínskym kniežatom. Ako sa radi malil škoda, že ona tak zavčas musela odísť z tohoto sveta!

A vtedy sa to stalo, čo ani dnes nemôžem pochopiť, ako to bolo.

Prišla sem krásna, mladá pani na návštevu Márii Kristiny. Volala sa Tereza, ale jej všetci vraveli Türkisa, lebo nosila šperky vždy len türkisy. Boly práve také svetlé, ako jej oči. Niekedy belasé, ako nebo; niekedy zelené, ako dunajská voda. V ušiach nosila türkisy, okolo pásu na opasku, na hrdle. Muža mala síce, ale — nikdy som jej nevidel listy písať, ako druhé dámy pri dvore; nikdy jej courir nedoniesol listov s veľkými pečiatkami. Celý deň vyspevovala: »Oh, du lieber Augustin!« to bola vtedy obľúbená pieseň pri dvore, a pri mesačku na terrasse tancovala menuett. Nikto to nevidel, len ja, ako sa každý deň túžobne dívala na druhý breh Dunaja, do Wolfsthalu. Hja, nie div! tam bol najkrajší gavallier svojho času, mladý Pálffy.

Ohó, pomyslel som si, tedy tak! Nepáčila sa mi tá vec — ale viem, že sa na svete všetko môže vynútiť, len láska nie. A to som už vedel, že Tereza bola rada, keď bol manžel čím ďalej od nej.

BESEDNICA.

Na Prešporskom zámku...

Fantázia od N.

Kto nepozná z Horného Uhorska siluettu Prešporského zámku?

Štyri veže, štyri hladké múry; šedivé sú, šedivé ohromné massy celého staviska. A ako by bol zlej vôle, Prešporský zámok je vždy zachmurény, či slniečko chodí po ňom, či mesiacik v strieborných papučkách — vždy je morázny a seriózný.

Nie div! také krásne časy zažil, taký pyšný bol, a teraz musí byť od sto rokov len kasárňou.

To sa mu nepáči, — hnevá sa pre to...

Mrzkým okom zazerá na štyri strany sveta, len jedným žmurká na západ, ta, kde v belavej diaľke leží Viedeň...

Vzdychne si, a hneď sa skala zrúti z veže, kde kedysi korunu opatrovali.

Skala sa zrúti do ohromného dvora, trávou zarasteneho. A zámok morfoduje:

»Áno, podpálili ma tí huncútski talianski vojaci, keď roku 1811 museli z Dunaja sem hore celý deň vodu nosiť! A čo ja mám z toho, že z celej posádky každého desiateho zastrelili?! načo mi to bolo? Predsa som len mrzký, šedivý, vyhorený, otrhaný; len tu dolu nižšie čo kasárne naprávajú, — mňa nechajú spustnúť!

Keby som chcel hovoriť, veď by načúvali ľudia, čo som ja všetko videl a zkúsil!

Zas žmurkne jedným okom ta, kde leží na druhom brehu Dunaja zámok Wolfsthal, — tiež starý pán, dávno rozrumený.

»Bolyže to časy« — vzdychá veža ďalej, —

sem chodievala Mária Terezia!« a pyšne sa vypne do povetria, — hneď sa lastovičky pobraly s nej.

»Ja som ju videla, a ako dobre!« húta veža ďalej, »i keď bola mladá, keď jej odhlasovali krv a život naši páni, i keď jej a malému Jozefovi kvoli prešporskí burgeri illuminovali mesto. Vtedy sa nedymily takto komíny z fabrik, a železnica nebehala cez most, — vtedy malé domčeky boly skromne postavené na breh Dunaja, s malými okienkami. Hja, ľudia boli skromní! A ako sa smiala Mária Terezia, keď videla v jednom z nich sviečku a transparent na červenom papieri s takýmto nápisom:

»Erdek atta czoki Pudel,
Friss nicht Prinzen, sondern Nudell!«

Nevedeli vtedy ešte po maďarsky. Chceli povedať: ördög adta! A vzala si so sebou transparent, i s púdlíkom vymaľovaným...

A tie deti! všetky som ich poznal! Bolo ich trinásť. Len dve som nepoznala, čo pri krštení pošly hneď do krypty augustinského kláštora.

Tu vypisovala Mária Terezia prísne listy Márii Antoinette do Francúzska, aby si nezabudla zuby dobre čistiť, a aby nejazdila toľko, že jej to škodí; sem dobehol jej courir s radostnou zvesťou, že konečne, konečne porodila ťažko čakaneho dautrhina — dediča trónu.

Škoda, že sa neskôr so synom Jozefom tak dobre neporozumeli... Tak je to vždy: jedno pokolenie nerozumie druhé...

Preto ja vždy vravím: radšej zďaleka dobre, ako zblízka zle... Ale ľudia nemajú toľko rozumu, ako ja... Je pravda, že som už dosť stará, — mám už z osemdesiat rokov, — pri tom si vystrela údy — všetky ostatné veže sa ľahko striasly.

»Mala moc starostí, chudera kráľovná« — roz-

Južne od Zalošcia bojovalo sa večer ešte živo. Ináče severne od Karpatov nedošlo k činnosti pechoty. Začaté pohyby boli skončené podľa plánu. V Karpatoch zajali sme v pokračujúcom útoku južne od Žabieho 700 Rusov a dostali 3 strojové pušky.

Na oboch stranách výšiny Capulu vstúpilo do boja nemecké vojsko.

Balkánske bojište: Včera opakované, slabé, na oko podnikané útoky nepriateľa južne od jazera Doiranského zanikli rýchle v našej kanonáde.

Západné bojište: Medzi Thiepvalom a lesom Foureaux, ako i pri Guillemonte, značné anglické sily podnikly útok. Severne od Ovillersu a pri Pozièrese boli odrazené bojom na blízko a protiútokom. Severne od Bazentin-le-Petit a pri Guillemonte stroskotaly sa útoky v ohni delostreleckom, pechoty a strojových pušiek. Medzi Maurepas a Sommou stroskotal sa prudký útok Francúzov; prenikli severo-východne od Hemu do malého kúska lesu.

Južne od Sommy nezdaril sa nepriateľský čiastočný výpad pri Barleaux. Na pravo od Mosy boli pri ťažkých ztrátach Francúzov odrazené v noci na 11. august útoky, podnikané ručným granátom severo-západne od opevnenia Thiaumontu, včera večer silné útoky proti samej pevnosti.

Južne od Leintrey podarila sa akcia nemeckej patruly. Zajala nepriateľa.

Najvyššie kommando.

Domáce zprávy.

— 14. augusta.

So strany opozície rozchyrovali, že školské reformné návrhy ministra Jankovicha v sneme teraz neprídu na denný poriadok. Medzi nimi je i návrh o vyučovaní europejským kultúrnym jazykom a krajinským národnostným jazykom v náhradu za gréčtinu. Pritom rozprávalo sa, že ak i budú rokovať o školských návrhoch, minister je hotový popremieňať ich. Ale noviny, ktoré sú blízke vláde, tvrdia, že tieto chýry nemajú nijakého základu. Minister Jankovich že pridŕža sa toho, aby jeho návrhy prišli na denný poriadok a bez zmeny boli prijaté. Ministerpredseda sa vraj tiež osvedčil, že z ohľadov štátnych pokladá tieto návrhy za veľmi dôležité a žiada si, aby sa čím skorej stali zákonom.

Ale na predostretých daňových návrhoch urobila niektoré zmeny, hoci nie veľmi podstatné. Finančný minister na porade, ktorú mal s opozičným od-

To sa často stávalo, lebo ho kráľovná v diplomatických záležitostiach moc posielala preč. A vtedy cesty dlho trvaly, nie tak, ako dnes... ešte cítim dym z jedného vlaku, a už je v Schlosshofe...

A — stalo sa všetko, ako sa stať muselo: Türkisa si zaopatrila kľúč tajnej chodby, čo popod Dunaj viedla od nás až do Wolfsthalu.

Veru hej! Vtedy, pred dávnymi časmi, sme pod Dunajom mali tajné spojenie, veď boli dlhé vojny, časy neisté, bolo treba sa zaistiť a brániť na všetky strany.

A láska je tiež len boj... Nevie, či v tej chodbe pod Dunajom často nechodili i hodvabné črvice s vysokými opätkami. Suchotaly široké sukne a dýchaly biele prsia v hlboko vykrojených šatách.

Isté je len to, že jedného dňa zmizla Türkisa, a dvierka k poddunajskej chodbe Mária Terezia dala zamurovať. Po dávných rokoch som sa dozvedel, čo sa stalo, keď sa v mesačnú noc o tom shovárali gardisti. Keď sa na Dunaj dívali, že vraj, Tereza chcela cez chodbu prejsť na druhý breh, kde ju už milý očakával, no na prostried cesty ju očakával nie Pálffy, ale muž.

Bledý ako smrť, len jazva cez čelo a líce sa mu zapálila tmavo-červene od hnevu. Zdalo sa jej, ako by mužovo slepé oko malo nový, strašný život.

»Musím umrieť!« preletelo jej cez myseľ, a mimovoľne počulá melodiú:

»Oh Du lieber Augustin,
Alles ist hin...«

Ale ľudia tej doby vedeli umrieť: strhla s opaska türkisovú pracku, pritlačila ju, vyňala z nej trošku bieleho prachu, nasypala do úst, keď

borom, už prístal na niektoré zmeny a porád takých ešte bude i viacej.

Peštianska polícia má nepríjemnú afféru. So strany nemeckej armády bola urobená žaloba, že v Pešti okradli najmä o peniaze mnohých nemeckých vojakov. Polícia preto na železničných stanicách peštianskych dala rozvešať tabuľky, ktorými upozorňuje nemeckých vojakov, aby sa chránili zlodějov, ktorí z vrecka kradnú peniaze. Boly z toho potom historie. Ale pre zahľadenie veci — ak totiž i nemeckí vojaci budú spekojní — najnovšie oznámili, že v Pešti ukradli z vrecka peniaze len štyrom nemeckým vojakom.

Chýrnik.

Osvobodeni k vóli poľnému hospodárstvu.

Ministerstvo krajinskej obrany splnomocnilo služnovské úrady, že od vojenskej služby k vóli poľnému hospodárstvu do 30. septembra osvobodným môžu predĺžiť termín do 30. novembra 1916.

Odvodzovanie zvonov. Zvony na vojenské potreby v uhorských mestách napospol takým spôsobom odovzdávajú, že na odobierku za pol hodiny vyzvávajú na všetkých.

Nemecký kancellár vo Viedni. Nemecký kancellár Bethmann-Hollweg až do soboty večera bol vo Viedni, spolu so štátnym sekretárom Jagowom. Porady vo Viedni viedly sa celé dva dni a bol tam i uhorský ministerpredseda Tisza. Noviny, blízke vládnym kruhom, oznamujú, že správcovia nemeckej a rakúsko-uhorskej politiky dorozumeli sa vo všetkých otázkach, ktoré prišli do reči.

Odvodzovanie zvonov na Morave. Odovzdávanie chrámových zvonov na vojenské potreby na Morave začalo sa 14. augusta. Cirkevná vrchnosť žiadala, aby všetky pamätné zvony zostali chrámom; ministerstvo povolilo každému farnému okruhu nechať si najviac tretinu váhy všetkých zvonov a z rekvizície vyňať budú všetky zvony, ktoré byly liate pred rokom 1700. Nápis a ornamenty zvonov treba odfotozovať, odliať do sádry, alebo odtláčť na papier a všetko podrobne zanesť do pamätnej knihy. Exemplár odovzdávacej zápisnice tiež uloží sa do cirkevného archívu. Peňažitá náhrada za odovzdané zvony uloží sa ako osobitný fond na nové zvony. Stavebné škody, urobené pri soberaní zvonov, treba oznámiť vojenskému veliteľstvu.

Otrávení hubami. V Debrecíne ochorelo od húb 20 ľudí. Siedmi z nich umreli.

Zatvárajú trafiky. V Pešti i najväčšie trafiky ostávajú zatvorené, lebo nemajú čo predávať. A bude to lepšie až koncom septembra. Vtedy začnú sa robiť cigarety a cigary z nového dohánu.

skočil sa rozlútený manžel, jej srdce už prestávalo biť... Škoda jej bolo, vzdychol si starý zámok.

Od tých čias zostaly dverká zamurované, a lepšie je to tak.

A ako dobre sa pamätám na ten čas, keď tu oplakávala Mária Tereziu jej dcéra Marianna, čo sa nevydala a bola opátkou na Hradčanoch. Ako smutno rozprávala svojim paniam, ako ťažko cisárovna umierala: ako ešte do poslednej chvíle starala sa o svoje deti, prosila cisára, aby uživil mixtúru proti kašľu, vzdychala za nebohou Máriou Antoinettou, dala si obliecť kávovej farby mužský šlafrok, vyspovedala sa, posadili ju do fotefa a tam očakávala smrť... S čias na čas sa spytovala lekára: »Už je to tu?«

Shromaždila všetkých svojich ľudí, odprosila ich a 29. novembra 1780 ráno dokonala.

V ten istý deň sa zrútila jedna moja veža od zlaťu za cisárovnou...«

Tak vzdychal zámok. Nerozprával ďalej. Hej, a keby chcel, o koľko viac by vedel rozprávať z čias o mnoho, mnoho starších, keď malú sv. Elizabetu ztadiaľto, kde sa narodila, viedli ako 4-ročnú mladuchu roku 1211 k jej snúbencovi Hermannovi Tüningenskému, alebo z čias Matiaša Corvina. Ale on mlčel.

Zasa je tmavý, nie dobrej vôle a ustarostený sa díva proti Viedni.

Pri Dunaji stojí pomník Márie Terezie, starý zámok sa díva naň zo svojej výšky a rozmýšľa — tak, ako za jej panovania bolo, je i teraz: samé boje — samé boje...

Chmúrne visia oblaky nad prísnyim obličajom zámku a Dunaj valí svoje bledo-zelené vlny na jeho úpäti k Čiernemu moru.

Čo bude rozprávať na takto 100 rokov našim detným deťom?!

Súbeh.

Turčiansko-sv-martinská filiálka Spolku Červeného Kríža vypisuje súbeh na stravovanie ňou vydržiavanej nemocnice.

Podujmateľ povinný je stravovať asi 115 ľudí, za ktorý počet však Spolok neručí. Potravné články si obstarávať a kuchynskú miestnosť zaopatríť podujmateľ je povinný, len múky dostane od Spolku toľko, koľko vojenská vrchnosť ustanoví.

Stravovanie Spolok vydáva na podujatie od 1. septembra do 31. decembra 1916. O výmenkách možno sa dozvedieť v kancelárii nemocnice, v pavillone, popoludní od 3—4. hodiny.

Filiálka vyzýva ochotných na podujatie, aby svoju písomnú offertu podali u predsedníctva filiálky do 27. augusta 1916.

Malý oznamovateľ.

Kto?

hľadá službu, postavenie, alebo chce tiež niekym ob-sadiť,
kto potrebuje robotníkov,
kto hľadá prácu,
kto chce prenajať alebo dať niečo do prenájmu,
kto hľadá alebo ponúka strav., byt.,

kto zamýšľa niečo predať alebo kúpiť,

kto mieni sa niekde usadiť ako remeselník, hostinský, obchodník a nevie primerané miesto,

kto by sa rád oženil alebo vydat,

kto hľadá akúkoľvek potrebnú vec alebo článok,

nech použije k tomu cieľu

»MALÉHO OZNAMOVATELA« NÁRODNÝCH NOVÍN

a výsledok oznamovania má istý.

Cena petítového riadku 8 halierov, hrubou tlačou 12 hal.

Inzerát v malom oznamovateli je najmenej 1 korunnový.

Ústredná banka úč. sp.
v Budapešti,
VIII., József körút 31/a.
prijme

absolventku obchodnej školy za praktkantku.

Znalosť slovenskej a maďarskej reči sa vyžaduje. Žiadostiam treba pripojiť podobenku a opisy vysvedčení.

Povesti z Tatier od Tetmajera.

Sväzok I. Cena K 1.50.
Sväzok II. Cena K 1.50.

Vydal
Kníhtlačiarstý účasť. spolok
v Turčianskom Sv. Martine.

Úprkovo nové slovenské album

Šatky a šatky

bude mať o niekoľko dní na sklade
dolupodpísané kníhkupectvo.

Kníhtlačiarstý úč. spolok
v Turčianskom Sv. Martine.

Pre Ameriku

NÁRODNIE NOVINY

možno predplatiť i prostredníctvom

Papánek, Kováč & Co.,
kníhkupectvo

886 Milwaukee Ave, Chicago, Ill.

za cenu 4 d. ll. 75 centov ročne,
sobotňajšie 1 doll. 25 centov ročne.

Rozširujte Národné Noviny!

Za obsah inzerátov redakcia nie je zodpovedná.

Zodpovedný redaktor: Svezor Hurban. Majiteľ a vydavateľ: Consorcium Pavel Mudroň a Spol.
Tlačou a nákladom Kníhtlačiarstvého účasťárskeho spolku v Turčianskom Sv. Martine.